

UPA2024/37: Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarnermik inatsisip llanngortinneqarnera pillugu inatsisissatut siunnersuutip (Inatsisit unioqqutinneqarneranni pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanermut ilaatillugu politiit inunnik sunniiniartartunik atuinerat il.il.) Namminersorlutik Oqartussanit akuersissutigineqarnissaa pillugu Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut

pillugu

Inatsisinut Ataatsimiititaliap

siunnersuutip aappassaaneernejarneranut

ISUMALIUTISSIISSUTAA

Ataatsimiititaliap suliarinninnermini kingullermik ilaasortarai:

Inatsisartunut ilaasortaq Anders Olsen, Siumut, siulittaasoq

Inatsisartunut ilaasortaq Mette Arge-Hammeken, Naleraq

Inatsisartunut ilaasortaq Kuno Fencker, Siumut

Inatsisartunut ilaasortaq A sii Chemnitz Narup, Inuit Ataqtigiit

Inatsisartunut ilaasortaq Harald Bianco, Inuit Ataqtigiit

UKA2023-mi ulloq 10. oktoberimi siullermeerinninnerup kingorna ataatsimiititaliap inatsisissatut siunnersuut misissorpaa.

1. Siunnersuutip imarisaa siunertaalu

Siunnersuutikkut politiit inunnik sunniiniartartunik atuinerat pillugu malittarisassanik, danskit eqqartuussisarnermik inatsisaanni tamanna pillugu malittarisassat assinginik, atuutsitsisoqalissaaq.

Malittarisassat nassatarissavaat inatsisinik unioqqutitsisoqarnerani misissuinerup ilaatut inatsisip unioqqutinneqarneranut politiit peqataasinnaassammata. Assersuutigalugu politiip pinerluttuliortunut eqimattanut isertortumik ilanngunneranut imaluunniit nioqqutissamik inertequtaasumik neqeroorutigineqartumik pisinissaminik akuersineranut atatillugu. Politiit

inatsimmik unioqutsitsinermut peqataatillugit pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanermi iliuseq taamaattoq inatsisitigut isumannaatsuunissamut tunngavigisanut politiillu inuiaqatigiit inatsisitigut illersugaaneranni atuuffiannut unammilligassaqartitsivoq innuttaasullu inatsisitigut naapertuilluartoqarneranik misigisimanerannut unammillernartuunissaa aamma ilimanaateqarsinnaalluni. Taamaattumik piumasaqaatit killilersuinerillu arlallit malittarisassani aalajangersarneqarput.

Inatsisinik unioqutitsinernik misissuinerup ilaatut politiinik sunniiniartartunik atuineq pillugu malittarisassat Danmarkimi 1986-imi atuutsinneqalerput.¹

Malittarisassat kingusinnerusukut marloriarlugit allanngortinneqarput: naalagaaffiup 2003-mi² rockerinut pinerlunniartartoqatigiinnut sakkortusisamik iliuseqarnerata ilaatut, 2020³-milu pinerluttuliortut internetimik atuinerisa ineriartornera tunngavigalugu, aammalu Danmarkimi qaartitsinerit arlallit (pinerlunniartartoqatigiinnit ingerlanneqarsorisat) tassunga ilanngullugu taakkunanit marluk pisortat illuutaannut sammitinneqartut, tunngavigalugit sakkunik qaartiterutissanillu atuinerup akiorniarneqarnerata ilaatut.

Pisuni marlunni taakkunani pinerluttoqarsimaneranik paasiniaasoqarnissaa siunertaralugu inatsisinik unioqutitsisoqarsinnaaneranut politiit peqataasinnaanerat annertusineqarpoq.

Politiit inunnik sunniiniartartunik atuinerannut inatsisitigut tunngavigineqaqqaartumi 1986-imeersumi politiit inunnik sunniiniartartunik atuinerat arlalinnik killilersuiffigineqarpoq:

- Inatsisinik unioqutitsinerni inatsit malillugu ukiuni arfinilinni taassuminngaluunniit sivisunermi pinerluutinik paarnaarussaanermik pillaateqarfiusinnaasuni inuit sunniiniartartut pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanermi taamaallaat atorneqarsinnaapput, tassa imaappoq *taamaallaat pinerluttuliornernut*

---

¹ Eqqartuussisarnermik inatsisip allanngortinneqarnera pillugu inatsit nr. 319, 4. juni 1986-imeersoq (Inatsisit unioqutinneqarneranni pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanermut ilaatillugu politiit inunnik sunniiniartartunik atuinerat)

² Pillaasarnermik inatsisip eqqartuussisarnermillu inatsisip allanngortinneqarnerat pillugu inatsit nr. 436, 10. juni 2003-meersoq (Rockerit pinerluuteqartarnerat amma aaqquissuussaasumik pinerluuteqartarnerit allat akiorneqarnissaat)

³ Eqqartuussisarnermik inatsisip allanngortinneqarnera pillugu inatsit nr. 967, 26. juni 2020-meersoq (Internettikkut pinerluuteqartarnerup pinerluttoqarsimaneranik paasiniaavigineqarneranni politiit periarfissaasa patajaallisaavigineqarnerat)

ilungersunarluinnartunut kiisalu eqqussuineranut immikkut ittumik sakkortuunut atatillugu.

- Inatsimmik unioqutitsinerup taamaattup iliuserineqalerneranut iliuserieriarneqarneranulluunniit *immikkut tunngavissaqarluartumik pasitsaassisoqarsimassaaq*. Tassa imaappoq pasitsaassineq paasissutissanit pissusiviusunik aallaaveqartunit, assersuutigalugu nakkutilliinikkut takunnittulluunniit nassuiaateqarnerisigut, tassungalu ilanngullugu nalunaaruteqartup politiinut nalunaarutigisaatigut, uppersararneqarsimasussaavoq.
- Aammattaaq pinerluttoqarsimaneramik paasiniaanermi iliuitsit allat suliami uppersaasiisoqarnissaanut qulakkeerinissamut tulluannqitsutut isigineqassappata inuit sunniiniartartut aatsaat atorneqarsinnaasimapput – tassa imaappoq *pisuni pinerluttoqarsimaneramik paasiniaanissamik periarfissanik allanik aatsaat peqanngippat*.
- Inunnik sunniiniartartunik atuiniaraanni eqqartuussivimmit siumoortumik akuersissuteqarsimanissaq piumasaqaataavoq. Eqqartuussivimmili aalajangiisoqarnissaa utaqqissunneqarsinnaanngippat eqqartuussivimmut siumoortumik saqqummiusseqqaarnani politiit inunnik sunniiniartartunik atuisinnaapput. Taamaattoqassatillugu politiit suliaq eqqartuussivimmut sapinngisamik piaarnerpaamik kingusinnerpaamillu sunniiniartartunik atuinerup aallartinneranit akunnerit 24-t qaangiutsinnagit saqqummiutissavaat.
- Politiini inuup sunniiniartartup inatsimmik unioqutitsinermi peqataanera *inatsisinik unioqutitsinerup annertussusaata peqqarniissusiataluunniit annertusineqarnissaanik kinguneqaqqusaanngilaq*.

Aammattaaq inatsisitigut tunngavigineqaqqaartoq 1986-imeersoq *politiunngiutsit inuttut sunniiniartartutut atorneqarsinnaanerisa inerteqqutigineqarneramik* imaqarpoq.

Tamatumunnga ilaatigut pissutaavoq inuit uniformeqanngitsut sunniiniartartutut atorneqartut nakkutilliivigiumentaassinnaasarmata, aammalu inuup sunniiniartartup malittarisassanik inunnik sunniiniartartunik atuinnermut atuuttunik, tassungalu ilanngullugu pingaartumik inatsimmik unioqutinneqaleriinngitsumik unioqutinneqariarsimanngitsumilluunniit unioqutitsinissamik kajumissaarisooqaqqusaannginneranik imaluunniit inatsimmik unioqutitsinissaq pillugu pilersaaruteqartoqarneranik imaluunniit aallartitsisoqarneranut

annertussusaata sakkortussusaataluunniit annertunerulernissaannik kinguneqartussamik
periuseqarluni iliuuseqartoqaqqusaannginneranik
paasimasqaqarlunnaqqissaartuusariaqarnera.

Aammattaaq inuit uniformeqaanngitsut sunniiniartartut atorneqartut politiinik
pinngitsuuisinnaannginneq pissutigalugu imaluunniit pissutsit allat (assersuutigalugu inuit
suliani pillarneqaataasinnaasuni suli naammassineqaanngitsuni ilaasut) pissutigalugit politiinik
ikiunissaminut ima piumassuseqartigisinnaanerit allaat inatsisinik unioqqutitsinernik
pileraarutaasimasussaangikkaluartunik iliuuseqalersitsinnaanerit imaluunniit allanik
(imminulluunniit) navianartorsiortitsisinnaanerit immikkut eqqarsarnartoqartitsivoq.

Piumasaqaatit tunngavissallu taaneqartut arlallit inatsisip 2003-mi allanngortinneqarneratigut
sakkukillisinneqarput:

- *Tillinniarnernut immikkut sakkortussusilinnut* atatillugu pinerluttoqarsimaneranik
paasiniaanermi politiini inuit sunniiniartartut aamma atorneqarsinnaanerit
periarfissiissutigineqarpoq.
- Sakkortusisamik pasinartoqarnissaanik piumasaqaat sakkukillineqarpoq. Tamatuma
kingorna taamaallaat *pissutissalimmik pasitsaassisoqarsimassalluni*.
- Pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanermi iliuutsit allat suliami
uppernarsaasiisoqarnissaanut qulakkeerinissamut tulluannngitsutut isigineqassappata
inuit sunniiniartartut aatsaat atorneqarsinnaanerannik piumasaqaat
sakkukillisinneqarpoq. Tamatuma kingunerisaanik pinerluttoqarsimaneranik
paasiniaanermi iliuuserineqartoq *pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanermi*
aalajangiisuusumik pingaarutilittut namminermi isigineqarpat inunnik
sunniiniartartunik atuisoqarsinnaassaaq.
- Politiit inunnik uniformeqaanngitsunik politiini inuttut sunniiniartartut
atuisinnaanerit periarfissiissutigineqarpoq. Taamaattorli politiit
isumaqatigiissuteqarfigalugit inatsimmik unioqqutitsineq paasiniaaffigineqartoq inuit
ingerlataat nangitaalluunniit taamaallaat inatsimmut unioqqutinneqartumut
sanilliulluni annikitsuinnaasariaqarpoq.

Aammattaaq pisuni politiini inuk sunniiniartartoq takunnittut nassuiaassatillugu politiini inuup sunniiniartartup kinaassusiata isertuunnissaanut periarfissat annertuseriarujussuarlugit aalajangersakkat arlallit atuutsinneqalerput. Taamatut annertuseriartitsinermi ilaatigut siunertaavoq inuup politiini sunniiniartartut atorneqartup taassumalu qanigisaasa pillaatit akiniaaffigineqarsinnaanermut illersorneqarnissaat; ilaatigullu suliani allani pinerluttoqarsimaneranik paasinianerni politiip politiit atorfiliip pineqartup politiini inuttut sunniiniartartut ”atorneqaqqissinnaaneranut” periarfissiinissaq.

Taamaattorli inuit uniformeqaangitsut inuttut sunniiniartartut kinaassuseq isertuullugu ilisimannittut nassuiaanissaat aalajangersakkatigut atuutsinneqalersutigut akuerisaanngilaq. Tamatumunnga pissutaavoq inuit uniformeqaangitsut inuttut sunniiniartartut atorneqartut unnerluunneqartullu avatangiisit pinerluuteqarfiusut ilaaffigisaat assigiikkajuttarmata imaluunniit unnerluunneqartumut allatut attuumassuteqarajummata, taamaalillutillu immikkut ittumik pissuteqarlutillu soqutigisaqarsinnaammata ilisimannittut nassuiaatimik uppersassusiannut sunniuteqarsinnaasumik. Allatut immikkut pissuteqarnerit taamaattut ersinngitsut il.il. avataaneersumit qulaajaruminaatsorujussuussapput, taamaalillunilu kina ilisimannittut nassuiaateqarsimanersoq ilisimassallugu unnerluunneqartoq mattunneqarpat unnerluunneqartup sunniuteqarluartumik illersorneqarnissamik periarfissaa annertuumik sanngiillisinneqassaaq.

Pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanerup ilaatut inatsisinik unioqqutitsinermut politiit peqataasinnaanerisa annertusarneqarneranut nassuiaatigineqartunut tunuliaqutarineqartoq oqaatigineqartut tassaavoq rockerit avatangiiserisaanni pinerluuteqartarnerup annertusiartortup akiorniarneqarnissaanik kissaateqarneq.

Annertusaanerit (tassunga ilanngullugit taakku nassatarisaannik illersuisup suliami politiit atortuinik pissarsiniarsinnaaneranut, taamaalillunilu unnerluutigineqartup sunniuteqarluartumik illersorneqarsinnaaneranut aamma annikillisitsisut) inatsisilerituunit nuimasunit annertuumik isornartorsiorneqarput, taakkununnga ilaalluni professor dr.jur. Eva Smith, taassuma annertusaanerit inatsitigut tunngavigisassanut pingaaruteqarlunnartunut ajalusoortitsisoqarsinnaanera aarlerisaarutigaa.

Piumasaqaatit tunngavissallu arlallit inatsisip 2020-mi allanngortinneqarneratigut aamma sakkukillisinneqarput:

- Ikiaroorntartut pillugit inatsimmik, sakkut qaartiterutissallu pillugit inatsimmik kiisalu meeqqat pillugit pornolianik, tillitanik niuernerq, peqquserlunneq, paasissutissat pillugit peqquserlunneq, pinngitsaaliilluni iliuseqartitsineq aningaasatigullu peqquserluutinik malunnarunnaarsaaneq pillugit inatsisinik unioqutitsinernik pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanermi politiini inunnik sunniiniartartunik atuisinnaanissaq periarfissiissutigineqarpoq – inatsisinik unioqutitsinerit pineqartut interneti atorlugu ingerlanneqarsimappata.
- Politiit atorfillit allat sunniiniartartutut aamma atorneqarsinnaanerannut periarfissiisoqarpoq, taamaattorli taakku pinerluttoqarsimaneranik paasiniaaneq immikkut ittumik aatsaat piginnaasaqarfigippassuk.
- Piumasaqaatit killersuinerillu pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanerup ilaatut politiit inatsisinik unioqutitsinissamik peqataanissaannut atuukkaluartunik malinnittariaqaratik politiit pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanerup ilaatut pigisanik tigussaasunik, pisinnaatitaaffinnik imaluunniit atortussanik allanik internetikkut inatsisinik unioqutitsilluni tuniniarneqartunik pissarsinissamut periarfissinneqarput.

Politiit pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanerup ilaatut inatsimmik unioqutitsinermut peqataasinnaanerannik 2020-mi inatsimmi annertusaanermut tunngavigineqartoq oqaatigineqartutut tassaavoq pinerluuteqartartut internetimik (tassungalu ilanngullugu ”internet taartumik” taaneqartartumik) atuinerisa ineriartornera aammalu Danmarkimi qaartitsinerit arlallit (pinerlunniartartoqatigiinnit ingerlanneqarsorisat) tassunga ilanngullugu taakkunanit marluk pisortat illuutaannut sammitinneqartut, tunngavigalugit sakkunik qaartiterutissanillu atuinerup akiorniarneqarnerata ilaatut.

Inatsisip allannguutaani aamma tassani rockerit pinerluuteqartarnerat immikkut qitiutinneqarpoq. Taamaalillunilu inatsimmut nassuiaatini paasissutissiissutigineqarpoq ”...nioqutissanik tillitanik, ikiaroorntartunik sakkunillu tuniniaanerit ataatsimoorutaat tassaavoq inuit rockerinut pinerlunniartartoqatigiinnut taakkulu avatangiiserisaannut ilaasut taamatut pinerluttuliornernik annertuumik ingerlataqartarnerat, aammalu taakkuninnga pinerluttuliornermi internetip pingaarutilittut atorneqarnera. Taamaalilluni taakkuninnga pinerluuteqarneq rockerit pinerluttoqatigiillu isertitaqarneranni annertuumik tunngaviuvoq.”

Taamaalillunilu oqaatigineqartariaqarpoq - politiini inunnik sunniiniartartunik inunnillu uniformeqaanngitsunik sunniiniartartutut atorneqartunik atuneq tunngaviusumik eqqarsarnartoqartinneqaraluartoq – tamanna pillugu inatsisitigut killissarititaasut ukiut

ingerlanerini annertoorujussuarmik nikeriarfiusimasut, tamatumunngalu Danmarkimi pinerluuteqartarnermut sunniuteqartumik pinerlunniartartoqatigiit ajornartorsiutaanerat tunngavimusimavoq.

Annertusaaqqinnissat piareersarneqarput. Taamaalillunilu inatsiseqartitsineranut ministereqarfik 2024-mi februaarimi pinerlunniartartoqatigiinnut akiuiniarnerup ilaatut inatsisissatut siunnersuut tusarniaassutigaa, tassuunakkut politiit inunnik uniformeqaanngitsunik atuisinnaanerit annertuseriartheqqinneqassalluni. Siunnersuut taama iluseqartillugu saqqummiunneqarlunilu akuersissutigineqarpat politiit isumaqatigiissuteqarfigalugit inatsimmik unioqquitsineq paasiniaaffigineqartoq inuit ingerlataat nangitaallunniit inatsimmut unioqquatinneqartumut sanilliulluni annikitsuinnaanissaa piumasqaataajunnaassaaq. Tamatumali peqatigisaanik inuit uniformeqaanngitsut sunniiniartartut atorneqartut politiinik pinngitsuuisinnaannginneq pissutigalugu imaluunniit pissutsit allat pissutigalugit suliassamik toqqissimanartumik ingerlatsisinnaanngitsutut ernummatigineqarsinnaasut atorneqaqqusaajunnaassapput.

Kalaallit Nunaanni eqqartuussisarnermik inatsisip allanngortinneqarnissaanik siunnersuut Inatsisartunut saqqummiunneqartoq aalajangersakkanik Danmarkimi *ullumikkut* atuuttut assinginik imaqarpoq, taamaalilluni inunnik sunniiniartartunik atuisinnaanermik annertusisitsinerit Danmarkimi 2003-mi 2020-milu inatsimmik allannguinermit ingerlanneqartut ilaallutik.

2. Ataatsimiititaliap siunnersuummik suliarrinninera

Ataatsimiititaliaq inatsiseqartitsineranut ministereqarfimmi ulloq 18. marts 2024-mi pulaarnermini inatsisissatut siunnersuutip pingaarnerusutigut imarisai pillugit ilisimatinneqarpoq. Ministereqarfiup ataatsimiititaliamik tikilluaqqusinera siunnersuullu pillugu nassuiaanera ataatsimiititaliamit qujassutigineqarpoq.

3. Ataatsimiititaliap oqaaseqaatai inassuteqaataalu

Najugaqarfiit amerlanersaasa mikisunnguunerat pinerluuteqartartullu avatangiisaasa matoqqasuunerat pissutigalugit inuit sunniiniartartut kinaassusiisa isertuunneqarniarnissaat Kalaallit Nunaanni ajornakusoorsinnaassasoq ataatsimiititaliap oqaatigerusuuppa.

Politiilli pinerluttoqarsimaneranik paasiniaanerup ilaatut inunnik sunniiniartartunik atuinissamut periarfissinneqarnissaat pingaaruteqartoq ataatsimiititaliaq isumaqarpoq, pinerluuteqartarnerit akiarniarneranni tunngavissatut iluaqutaasinnaanera pissutigalugu.

Ataatsimiititaliap inassuteqaatai

- Tamanna tunngavigalugu aalangiiffigisassatut siunnersuut akuerineqassasoq **ataatsimiititaliami amerlanerussuteqartut Inuit Ataqtigiinneersut Siumumeersullu** inassutigaaat.

Taama oqaaseqarluni Inatsisinut Ataatsimiititaliap siunnersuut aappasaaniigassanngortippaa.

Anders Olsen
Siulitaasoq
Siumut

Mette Arqe-Hammeken
Naleraq

Asii Chemnitz Narup
Inuit Ataqtigiit

Kuno Fencker
Siumut

Harald Bianco
Inuit Ataqtigiit